

BOT Symposium 2015

เศรษฐกิจไทยกับบริบทใหม่ทางเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจไทยเติบโตอย่างทั่วถึงเพียงใด: บทวิเคราะห์และนโยบาย
(How Inclusive has Thailand's Economic Growth been?
An Analysis and Policy Implications)

สมชัย จิตสุชน

ชานนทร์ เตชะสุนทรวัฒน์

จิราภรณ์ แผลงประพันธ์

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

18 กันยายน 2558

หัวข้อนำเสนอ

1. การเติบโตอย่างทั่วถึง (Inclusive Growth):
แนวคิดและประสบการณ์ของไทย
2. ปัจจัยอธิบายความเหลื่อมล้ำของค่าจ้างแรงงาน
และผลตอบแทนผู้ประกอบการ
3. แนวนโยบายเพื่อการเติบโตอย่างทั่วถึง:
ผลจากการวิเคราะห์
4. แนวนโยบายเพื่อการเติบโตอย่างทั่วถึง:
นโยบายเพิ่มเติม
5. การขับเคลื่อนนโยบายการเติบโตอย่างทั่วถึง:
ปัจจัยเชิงสถาบัน

Inclusive Growth:

←————→
ทฤษฎีและประสบการณ์ของไทย

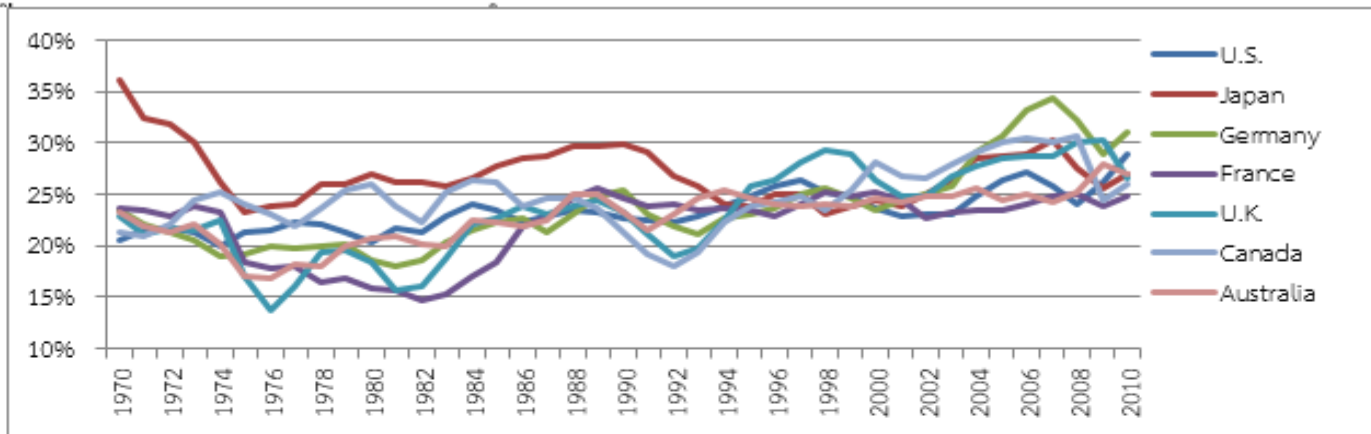
การเติบโตอย่างทั่วถึง

- Inclusive Growth ได้รับการยอมรับมากขึ้นว่าเป็นแนวทางการพัฒนาที่ควรเป็น
  - งานวิจัยระยะหลังระบุว่าเศรษฐกิจสามารถเติบโตในระยะยาวควบคู่กับความเท่าเทียมกันมากขึ้น ไม่ได้เป็น trade-off กัน
- การวิเคราะห์การกระจายรายได้แยกตามผลตอบแทนต่อปัจจัยการผลิต (functional distribution) สามารถอธิบายกระบวนการ inclusive growth ได้เพิ่มขึ้น
  - เช่น Piketty (2014) ให้ความสำคัญกับการสะสมและกระจุกตัวของทุน และความเหลื่อมล้ำในค่าจ้าง ในการอธิบายการเพิ่มขึ้นของความเหลื่อมล้ำในประเทศพัฒนาแล้วในระยะหลัง

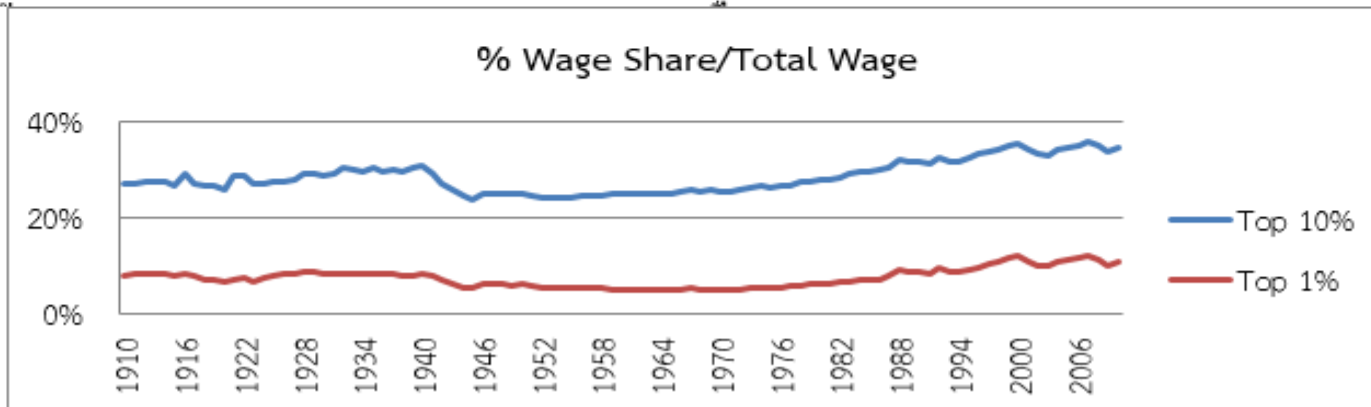
การสะสมทุนและช่องว่างค่าจ้างในประเทศพัฒนาแล้ว

รูปที่ 2 สัดส่วนของผลตอบแทนทุนในรายได้ประชาชาติ

ที่มา: สมชัย จิตสุชน (2558) ซึ่งสร้างใหม่จากฐานข้อมูลในหนังสือ Capital in the Twenty-First Century โดย Piketty (2014)

รูปที่ -3 สัดส่วนค่าจ้างเงินเดือนของคนรวยในสหรัฐอเมริกา เทียบกับค่าจ้างเงินเดือนทั้งประเทศ

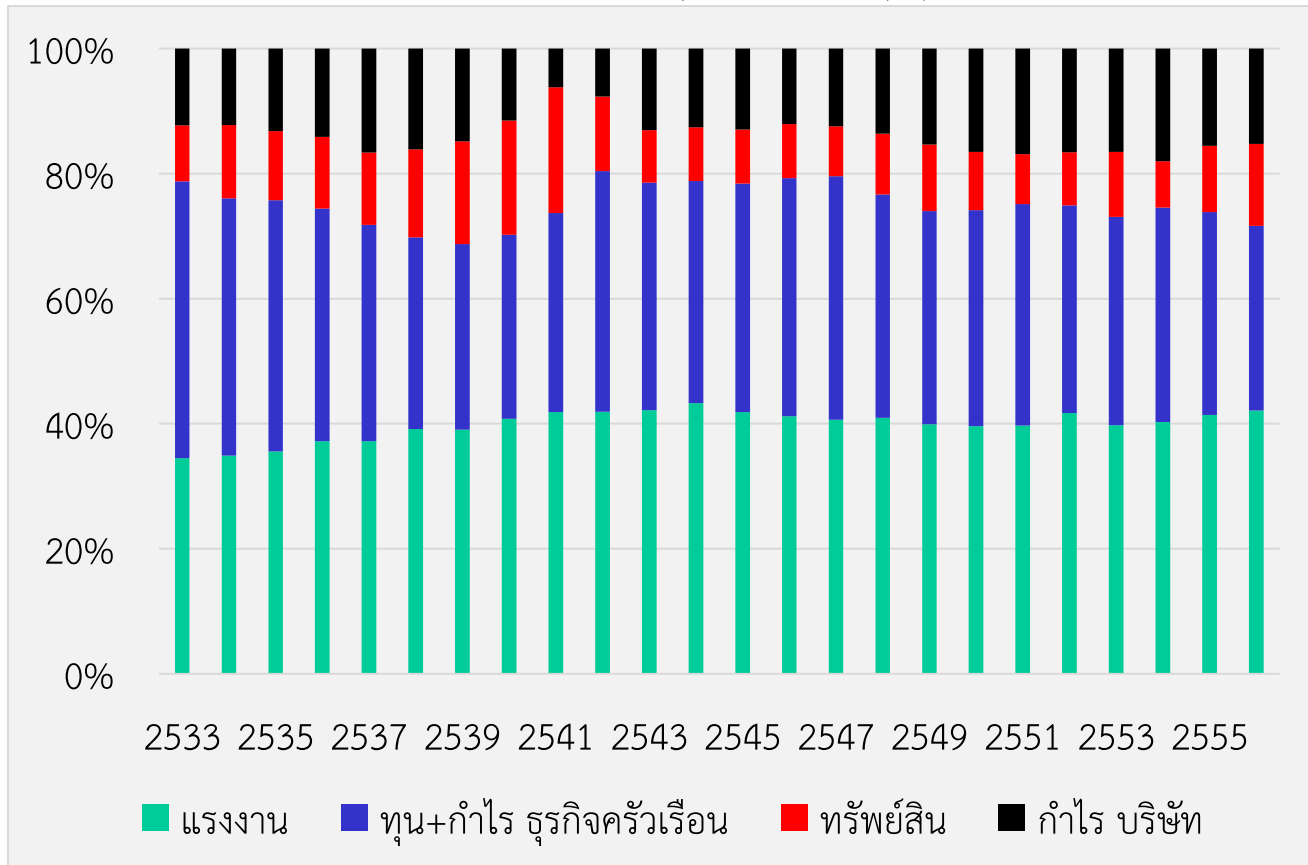

ที่มา: สร้างใหม่จากฐานข้อมูลในหนังสือ Capital in the Twenty-First Century โดย Piketty (2014)

ไทย: การกระจายผลตอบแทนปัจจัยการผลิต สะท้อนรูปแบบการเติบโตทางเศรษฐกิจได้ระดับหนึ่ง

สัดส่วนรายได้ของปัจจัยการผลิตประเภทต่าง ๆ ไม่รวมภาษี (%)

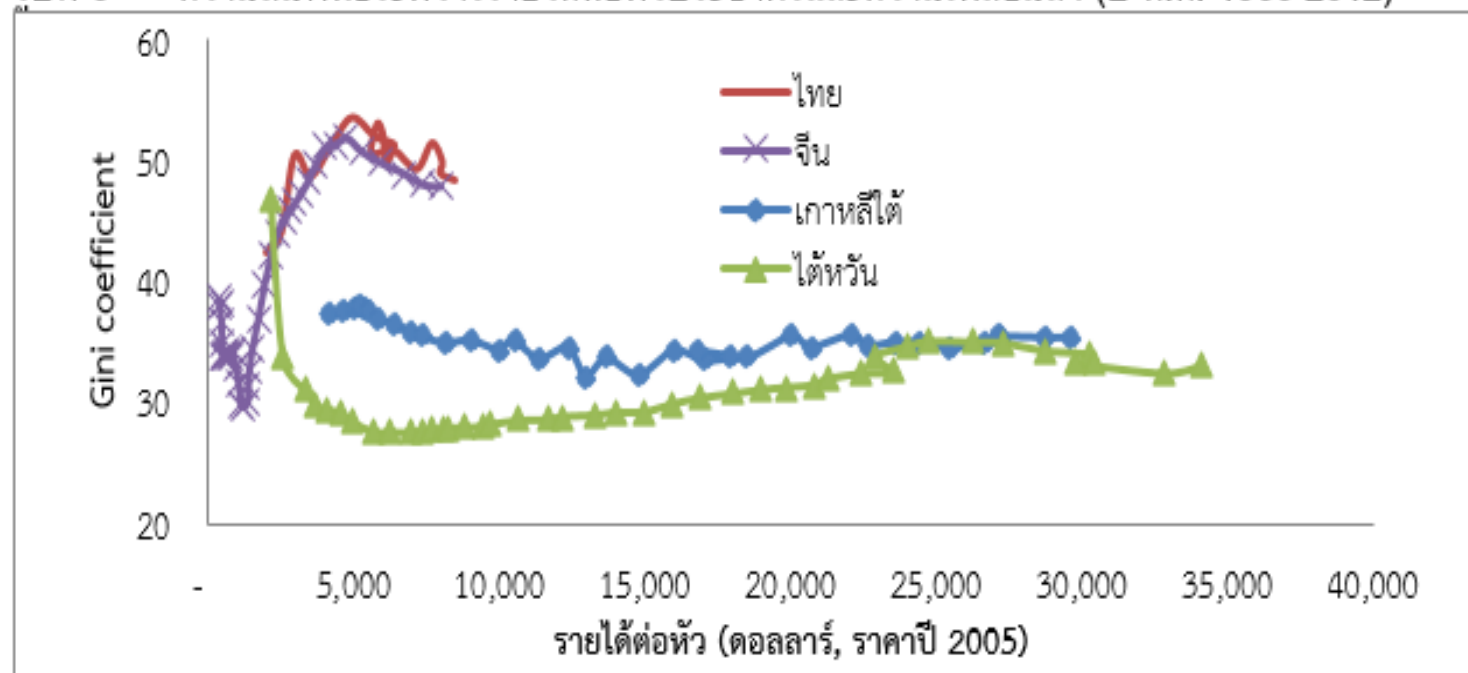
ที่มา: คำนวณจากข้อมูลรายได้ประชาชนได้ประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ประสบการณ์ Inclusive Growth ของไทย

- แม้ไทยแสดงลักษณะ Kuznets Curve แต่ความเหลื่อมล้ำสูงกว่าเกาหลีใต้และไต้หวันในระดับรายได้เท่ากัน
- ความเหลื่อมล้ำในระยะหลังอาจสูงกว่าข้อมูลการสำรวจครัวเรือนมาก

รูปที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ต่อหัวประชากรและความเหลื่อมล้ำ (ปี ค.ศ. 1960-2012)

ที่มา: สมชัย (2558) รูปที่ 22

การอธิบายความเหลื่อมล้ำของ
ผลตอบแทนปัจจัยการผลิต

ค่าจ้างแรงงาน

และผลตอบแทนผู้ประกอบการ

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาแบบแยกองค์ประกอบความเหลื่อมล้ำผ่านสมการถดถอย (Regression-based decomposition) โดย Fields (2003)

สมมติสมการประมาณการณ์ตัวแปรที่สนใจ (ค่าจ้างและกำไร) คือ

$$\ln(Y_i) = \alpha + \sum_j \beta_j x_{ij} + \varepsilon_i, \quad i = 1, 2, \dots, n.$$

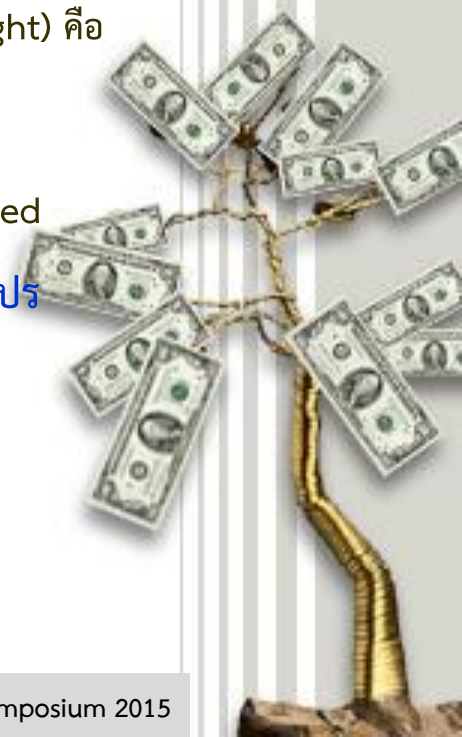
สูตรสัดส่วนค่าความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นโดยตัวแปรอธิบาย j (Relative factor inequality weight) คือ

$$s_j[\ln Y] = \beta_j * \sigma(X_j) * \text{cor}[X_j, \ln Y] / \sigma(\ln Y),$$

โดยที่ผลรวมของสัดส่วนดังกล่าวของตัวแปรอธิบายทุกตัว (ยกเว้น residual) จะได้ค่า R-squared

สัดส่วนของตัวแปรอธิบาย j ที่อธิบายการเปลี่ยนแปลงของความเหลื่อมล้ำของตัวแปรตามที่วัดด้วยดัชนี $I(\cdot)$ ระหว่างช่วงเวลาที 1 และช่วงเวลาที 2 คือ

$$\pi_j(I(\cdot)) = \frac{[s_{j,2} * I(\cdot)_2 - s_{j,1} * I(\cdot)_1]}{[I(\cdot)_2 - I(\cdot)_1]}$$

แรงงานต่างระดับการศึกษามีลักษณะต่างกันอย่าง

การศึกษาปัจจัยกำหนดความเหลื่อมล้ำในค่าจ้าง
จึงเพิ่มการแยกวิเคราะห์ตามระดับการศึกษาด้วย

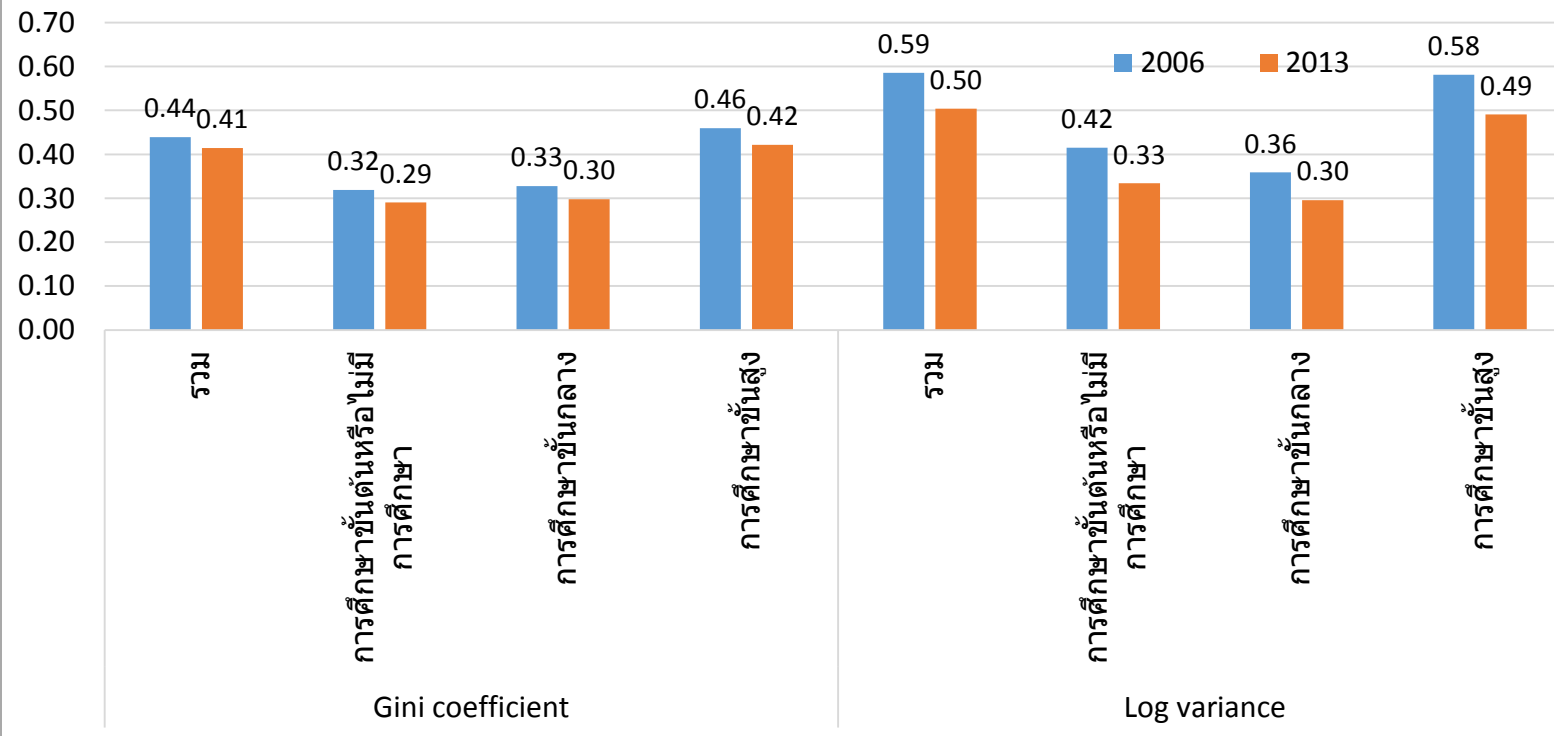
		การศึกษา					
		น้อยกว่าระดับมัธยม (44%)		ระดับมัธยม (36%)		ระดับสูงกว่ามัธยม (20%)	
		สัดส่วน	ค่าจ้างเฉลี่ยต่อเดือน	สัดส่วน	ค่าจ้างเฉลี่ยต่อเดือน	สัดส่วน	ค่าจ้างเฉลี่ยต่อเดือน
พื้นที่	นอกเขตเทศบาล	63%	7,482	52%	10,083	33%	21,032
	ในเขตเทศบาล	37%	9,339	48%	12,602	67%	29,372
เพศ	หญิง	44%	7,230	42%	10,681	54%	23,393
	ชาย	56%	8,902	58%	11,737	46%	30,415
งาน	งานนอกระบบ	74%	7,230	43%	8,437	16%	21,242
	งานในระบบ	26%	10,897	57%	13,438	84%	27,654
ตำแหน่ง	ตำแหน่งงานระดับล่าง (Blue collar)	87%	7,953	69%	10,419	18%	16,221
	ตำแหน่งงานระดับบน (White collar)	13%	9,631	31%	13,235	82%	28,959
ภาคการผลิต	ภาคการเกษตร	20%	6,544	8%	7,117	1%	10,207
	ภาคอุตสาหกรรม	51%	8,567	51%	11,910	36%	28,929
	ภาคบริการ	30%	8,565	41%	11,342	63%	25,556

ที่มา: จำนวนจากข้อมูลภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนไทย

ความเหลื่อมล้ำของค่าจ้างลดลงระหว่างปี 2006-2013

สอดคล้องกับการลดลงของความเหลื่อมล้ำโดยรวมของประเทศ

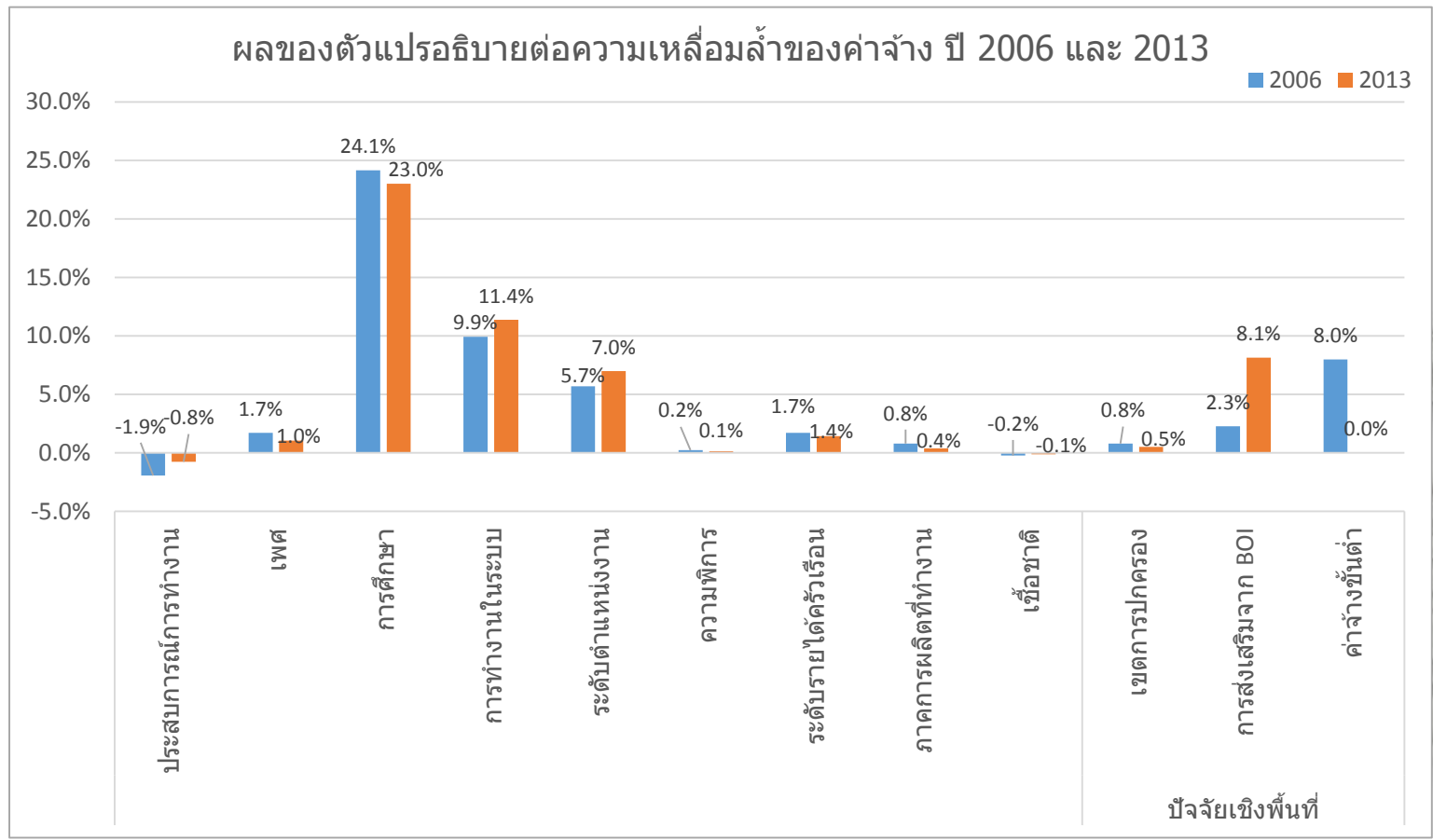
ค่าความเหลื่อมล้ำของค่าจ้างรายเดือนปี 2006 และปี 2013

ที่มา: จำนวนจากข้อมูลภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนไทย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำของค่าจ้างที่สำคัญ

ปัจจัยหลักคือ การศึกษา ปัจจัยเชิงพื้นที่ การทำงานในระบบ และระดับตำแหน่ง

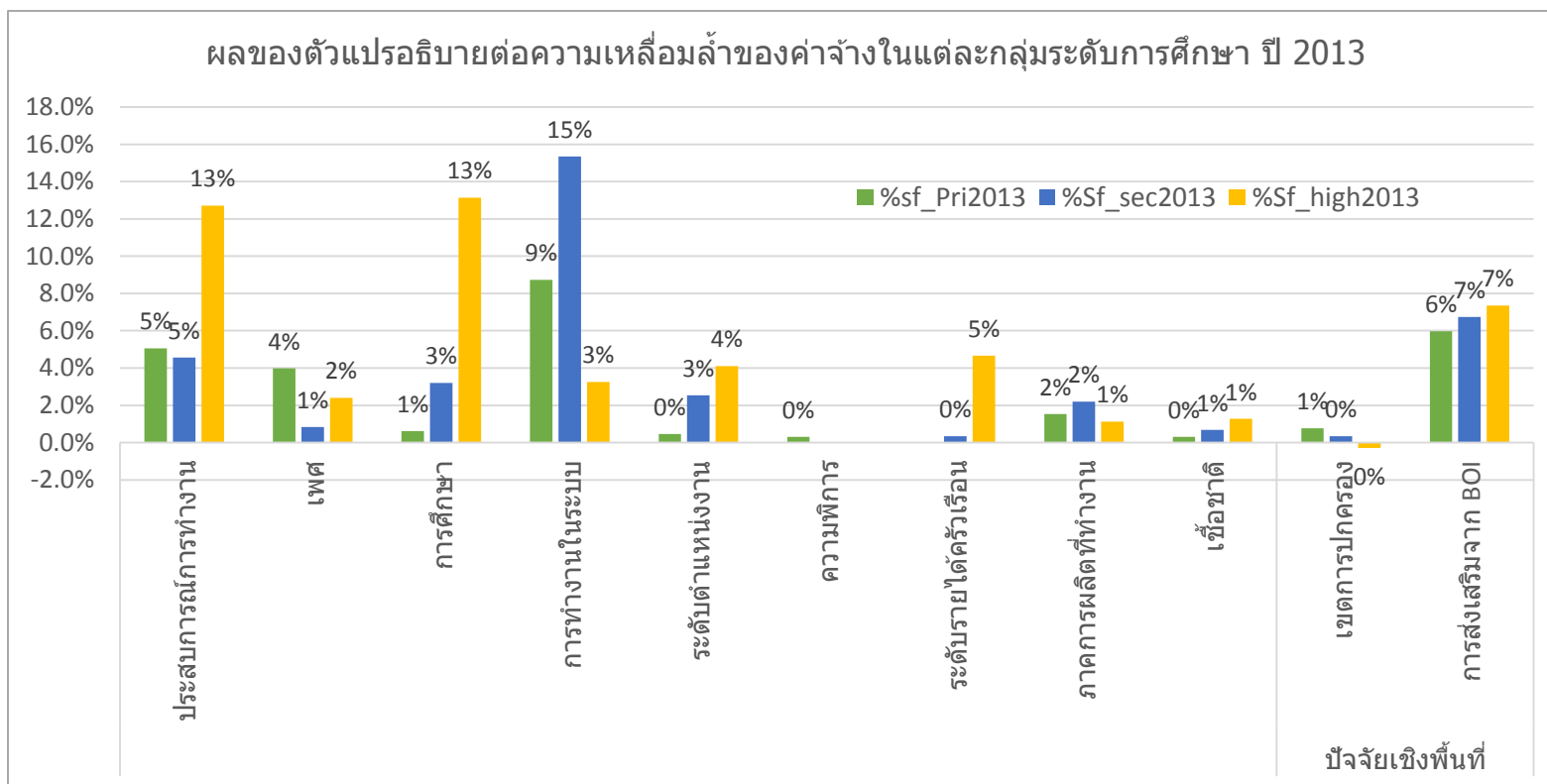

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม

...ผลแยกตามระดับการศึกษา

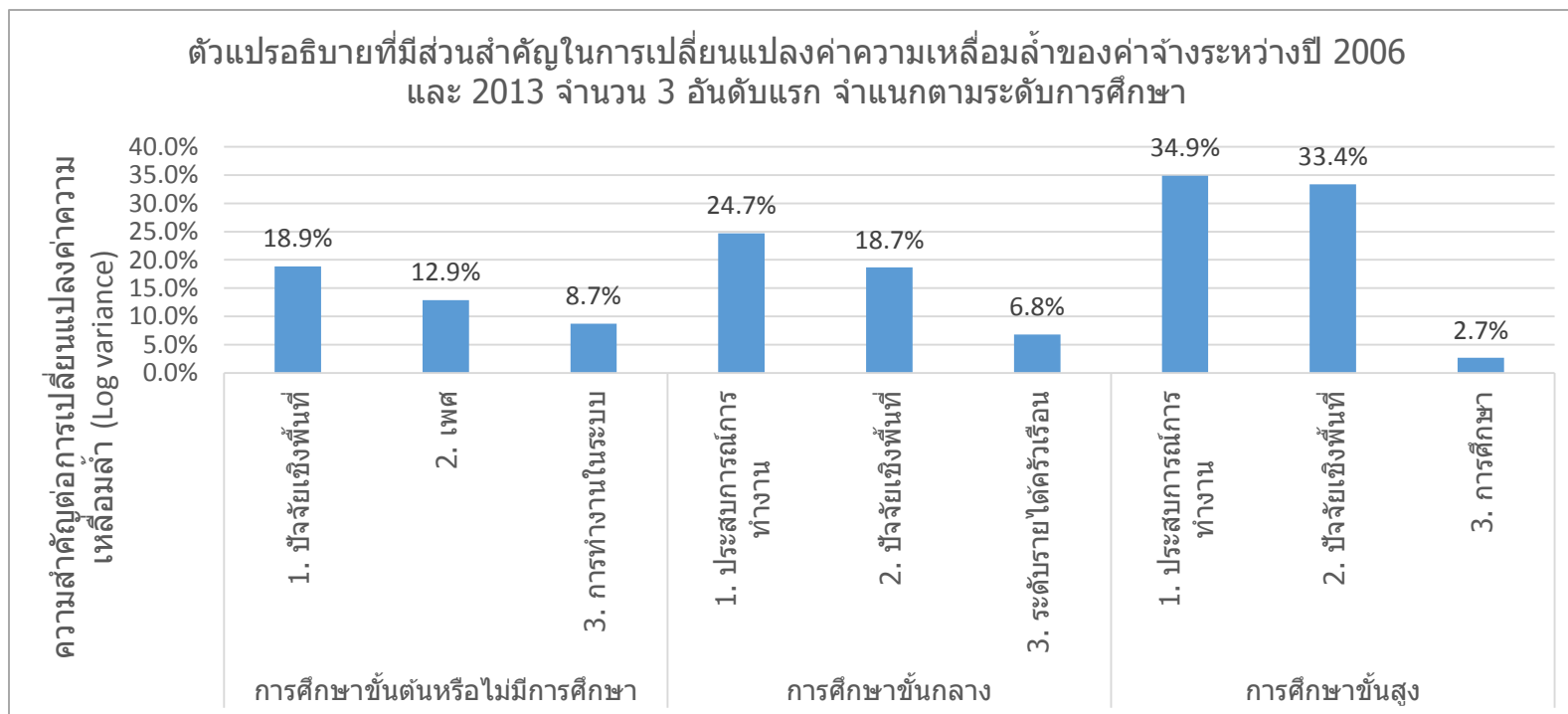
- ประสบการณ์การทำงานและจำนวนปีที่ศึกษา มีผลต่อความแตกต่างของค่าจ้างมากที่สุดในกลุ่มแรงงานระดับสูง
- การทำงานใน/นอกระบบมีผลมากในกลุ่มแรงงานระดับกลาง

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม

การเปลี่ยนแปลงในช่วงปี 2006-2013

- การเปลี่ยนแปลงในความแตกต่างของประสิทธิภาพการทำงานมีผลสำคัญในการอธิบายการลดลงของความเหลื่อมล้ำในกลุ่มแรงงานที่มีการศึกษาชั้นกลางขึ้นไป
- ปัจจัยเชิงพื้นที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำในกลุ่มแรงงานทุกระดับ โดยเฉพาะแรงงานระดับสูง

ที่มา: จำนวนจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม

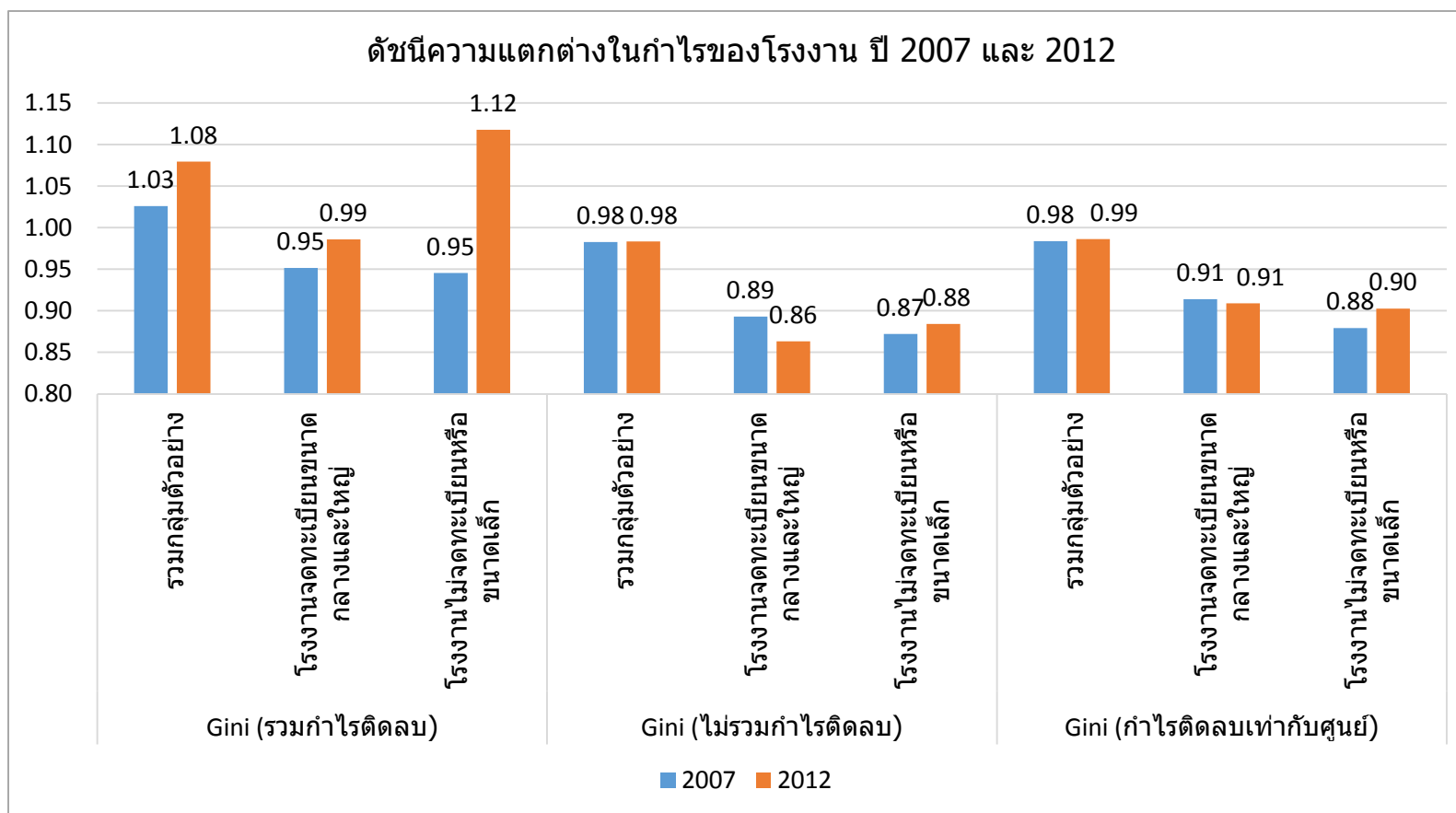
การศึกษาความแตกต่างของผลตอบแทนต่อผู้ประกอบการ (กำไร)

- ใช้ข้อมูลหน่วยผลิตเอกชนในภาคอุตสาหกรรมจากโครงการสำมะโนธุรกิจอุตสาหกรรม ปี 2007 และ 2012
- “โรงงานจดทะเบียนขนาดกลางและใหญ่” หมายถึง
  - โรงงานที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล (ห้างหุ้นส่วน ห้างหุ้นส่วนสามัญ บริษัท บริษัทจำกัด หรือสหกรณ์) และมีจำนวนคนทำงาน (Workers) มากกว่า 20 คน
  - มีจำนวนประมาณ 16,000 โรงงาน หรือสัดส่วนราว 4% ในปี 2012
- “โรงงานไม่จดทะเบียนหรือขนาดเล็ก” หมายถึง
  - กลุ่มโรงงานอีกกลุ่มคือโรงงานที่เป็นของส่วนบุคคล ห้างหุ้นส่วนสามัญที่ไม่เป็นนิติบุคคล หรือมีจำนวนคนทำงานน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 คน
  - มีจำนวนประมาณ 3.7 แสนโรงงาน หรือสัดส่วนราว 96% ในปี 2012

ความแตกต่างของกำไรเพิ่มขึ้นระหว่างปี 2007-2012

- แต่อาจเกิดจากการขาดทุนในปี 2012 จากปัญหาน้ำท่วมใหญ่ในปี 2011
- หากปรับการขาดทุนเหล่านั้นให้เป็นศูนย์ ความแตกต่างในกำไรจะเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย

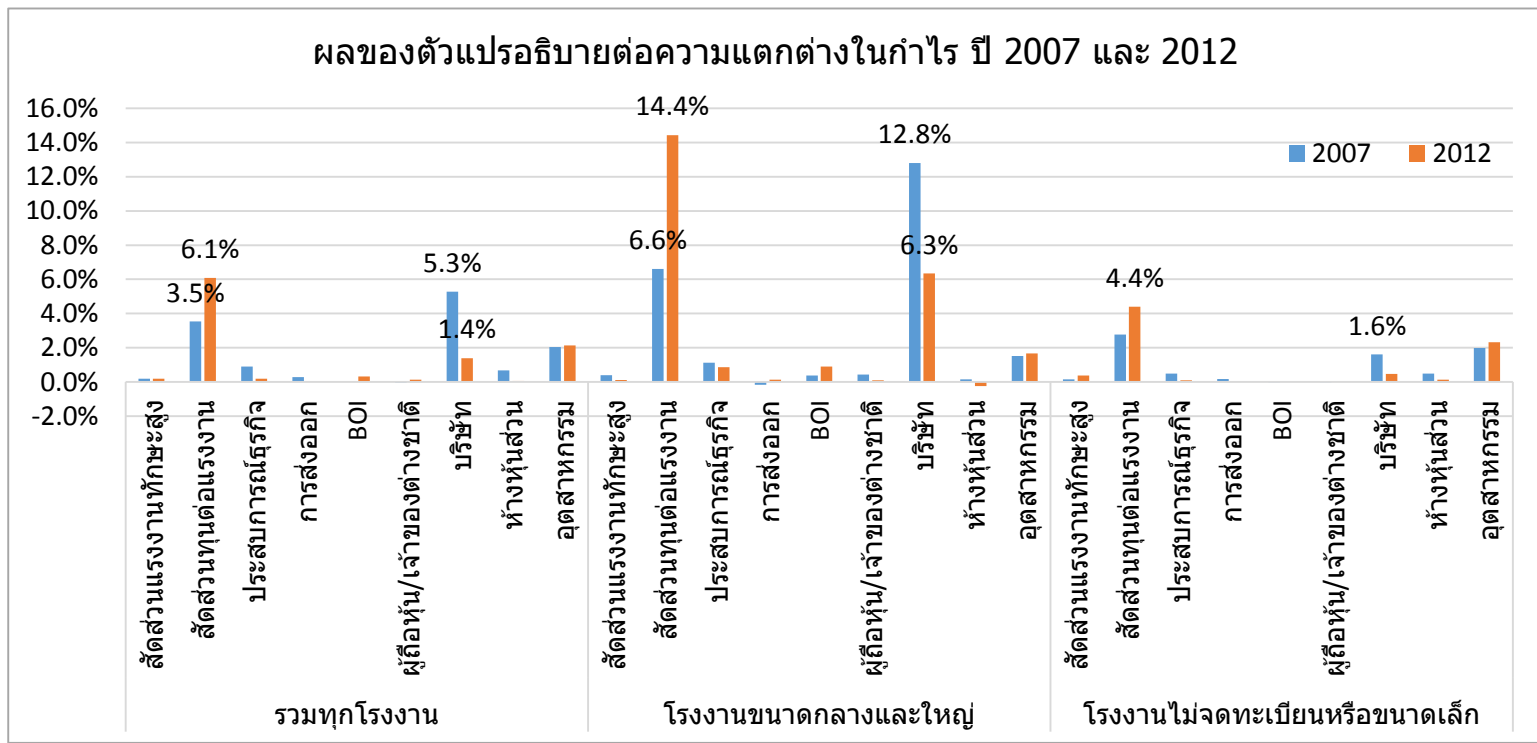

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความแตกต่างของกำไรที่สำคัญ

- สัดส่วนทุนต่อแรงงาน
- ลักษณะการจดทะเบียนธุรกิจว่าเป็นบริษัทหรือไม่
- ความแตกต่างของกำไรระหว่างอุตสาหกรรม

(ตัวแปรเหล่านี้มีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในกลุ่มโรงงานขนาดกลางและใหญ่)

ที่มา: ข้อมูลหลักจากสำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรม คำนวณโดยผู้วิจัย

แนวนโยบายเพื่อการเติบโตอย่างทั่วถึง

ผลจากการวิเคราะห์

Implications ต่อ inclusive/exclusive growth

- สูตร inequality contribution

$$s_j[\ln Y] = \beta_j * \sigma(X_j) * cor[X_j, \ln Y] / \sigma(\ln Y)$$

- สามารถใช้เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง growth กับ inequality ได้ โดย
  - $\beta_j > 0$ หมายถึงการเพิ่มค่า x ทำให้ค่าจ้าง/กำไรเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อ growth (ceteris paribus)
  - การเพิ่มค่าของ x มี 3 รูปแบบ ส่งผลต่อ $\sigma(X_j)$ ไม่เหมือนกัน
    - เพิ่ม % เท่ากันตลอดช่วงการกระจายตัว
    - เพิ่มช่วงบนของการกระจายมากกว่าช่วงล่าง $\sigma(X_j)$ เพิ่มขึ้น
    - เพิ่มช่วงล่างของการกระจายมากกว่าช่วงบน $\sigma(X_j)$ ลดลง
- เมื่อพิจารณาร่วมกับค่า $cor[X_j, \ln Y]$ นำไปสู่ inclusive/exclusive (de-)growth ได้

ผลการเพิ่มขึ้นของค่า x ในกรณีต่าง ๆ ต่อลักษณะการเติบโตทางเศรษฐกิจ

			beta (x)	
			+	-
Corr(x,y)	+	$\sigma(x)$ เพิ่มขึ้น	Exclusive growth	Inclusive de-growth
		$\sigma(x)$ ลดลง	Inclusive growth	Exclusive de-growth
	-	$\sigma(x)$ เพิ่มขึ้น	Inclusive growth	Exclusive de-growth
		$\sigma(x)$ ลดลง	Exclusive growth	Inclusive de-growth

Inclusive growth = เศรษฐกิจเติบโตและเท่าเทียมมากขึ้น

Exclusive growth = เศรษฐกิจเติบโตและเหลื่อมล้ำมากขึ้น

de-growth = เศรษฐกิจหดตัว

ทิศทางของค่าสัมประสิทธิ์ β_j และสหสัมพันธ์ $cor[X_j, \ln Y]$ สมการค่าจ้าง

ตัวแปรอธิบายค่าจ้าง	แรงงานการศึกษาระดับล่าง				แรงงานการศึกษาระดับกลาง				แรงงานการศึกษาระดับสูง			
	2006		2013		2006		2013		2006		2013	
	beta	corr	beta	corr	beta	corr	beta	corr	beta	corr	beta	corr
จำนวนปีที่ทำงาน	+	-	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+
จำนวนปีทำงาน ²	-	-	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+
เพศชาย	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
จำนวนปีการศึกษา	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ทำงานในระบบ	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ตำแหน่งงานระดับสูง	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
มีร่างกายพิการ	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	+	+
ระดับรายได้ครัวเรือน	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ทำงานในภาคอุตสาหกรรม	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ทำงานในภาคบริการ	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+	-
ใช้ภาษาไทยในครัวเรือน	+	+	-	+	+	+	+	+	-	+	-	+
ใช้ภาษามลายู ยาวี	+	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-
ใช้ภาษามอญ/เมียนมาร์/กัมพูชา	+	-	-	+	+	-	-	-	-	-	-	-
เขตเทศบาล	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+
จำนวนโรงงาน BOI (ในจังหวัด)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ค่าจ้างขั้นต่ำ (รายจังหวัด)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

ทิศทางของค่าสัมประสิทธิ์ β_j และสหสัมพันธ์ $cor[X_j, \ln Y]$ สมการกำไร

ตัวแปรอธิบายผลตอบแทนผู้ประกอบการ (กำไร)	โรงงานขนาดใหญ่				โรงงานขนาดเล็ก			
	2007		2012		2007		2012	
	beta	corr	beta	corr	beta	corr	beta	corr
สัดส่วนแรงงานทักษะสูง	+	+	+	+	+	+	-	-
สัดส่วนทุนต่อแรงงาน	+	+	+	+	+	+	+	+
ชั่วโมงทำงานเฉลี่ย	+	+	+	+	+	+	+	+
จำนวนคนทำงาน	+	+	+	+	+	+	-	-
ประสบการณ์ธุรกิจ	+	+	+	+	+	+	+	+
ประสบการณ์ธุรกิจ ²	-	+	-	+	-	+	-	+
ผลิตเพื่อส่งออก	-	+	+	+	+	+	-	+
BOI	+	+	+	+	-	+	+	+
หุ้นต่างชาติ	+	+	+	+	-	+	+	+
ความเป็นบริษัท	+	+	+	+	+	+	+	+
ความเป็นห้างหุ้นส่วน	+	+	+	-	+	+	+	+

นัยยะเชิงนโยบายจากผลการวิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำค่าจ้าง (1)

1. เพิ่มระดับและคุณภาพการศึกษาโดยรวมพร้อม ๆ กับลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา โดยเน้นส่งเสริมการศึกษาในกลุ่มผู้มีการศึกษาน้อยก่อน
2. เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้เร็วขึ้น เช่น การฝึกงานของนักเรียนนักศึกษา ทั้งนี้ให้เน้นไปที่ผู้มีการศึกษาน้อยก่อน
3. เพิ่มสัดส่วนแรงงานในระบบ ด้วยการส่งเสริมนายจ้างด้านความสามารถจัดการระบบการผลิตและการบริหารสมัยใหม่
4. ลดช่องว่างรายได้ระหว่างลูกจ้างเพศชายกับเพศหญิงด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพแรงงานเพศหญิง
5. เพิ่มโอกาสการทำงานของคนพิการ ด้วยการพัฒนาทักษะและการยอมรับของผู้ประกอบการ

นัยยะเชิงนโยบายจากผลการวิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำค่าจ้าง (2)

6. เพิ่มประสิทธิภาพและทางเลือกการผลิตของภาคการเกษตร
7. ลดข้อจำกัดของการย้ายแรงงานจากภาคเกษตรมาภาคอุตสาหกรรมและบริการ โดยต้องสอดคล้องกับกลไกตลาด
8. เพิ่มโอกาสทางธุรกิจของพื้นที่นอกเขตเทศบาล เช่น สร้างหรือปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมกับพื้นที่ การปรับปรุงระบบคมนาคม ลด digital divide
9. ส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ห่างไกลให้เห็นผลอย่างแท้จริง

นัยยะเชิงนโยบายจากผลการวิเคราะห์ความแตกต่างกำไร (1)

1. ส่งเสริมความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารจัดการของเจ้าของกิจการขนาดเล็กเพื่อให้มีศักยภาพในการใช้แรงงานทักษะสูงได้มากขึ้น เช่น อดุหนุนหลักสูตรการบริหารสำหรับ SME หรือจัดให้มี business forum เพื่อแบ่งปันประสบการณ์การทำธุรกิจระหว่างกัน
2. เพิ่มช่องทางการเข้าถึงทุนทางกายภาพ (physical capitals) และการใช้ประโยชน์จากทุนเพื่อการผลิต โดยเฉพาะสำหรับกิจการขนาดเล็ก โดย (ก) เพิ่มช่องทางการเข้าถึงเงินทุน (ข) เพิ่มช่องทางการตลาดเพื่อเป็นแหล่งรายได้ที่มั่นคงและต่อเนื่องเพียงพอต่อความเสี่ยงในการลงทุน
3. การส่งเสริมการส่งออกในกิจการขนาดเล็กผ่านการเพิ่มประสิทธิภาพและลดการผูกขาดของกิจการขนาดใหญ่บางกิจการลง
4. ตรวจสอบการให้การส่งเสริมการลงทุนในกิจการขนาดเล็กให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับศักยภาพในการพัฒนาตัวเอง

แนวนโยบายเพื่อการเติบโตอย่างทั่วถึง
←—————→
นโยบายเพิ่มเติม (จากวรรณกรรมปริทัศน์)

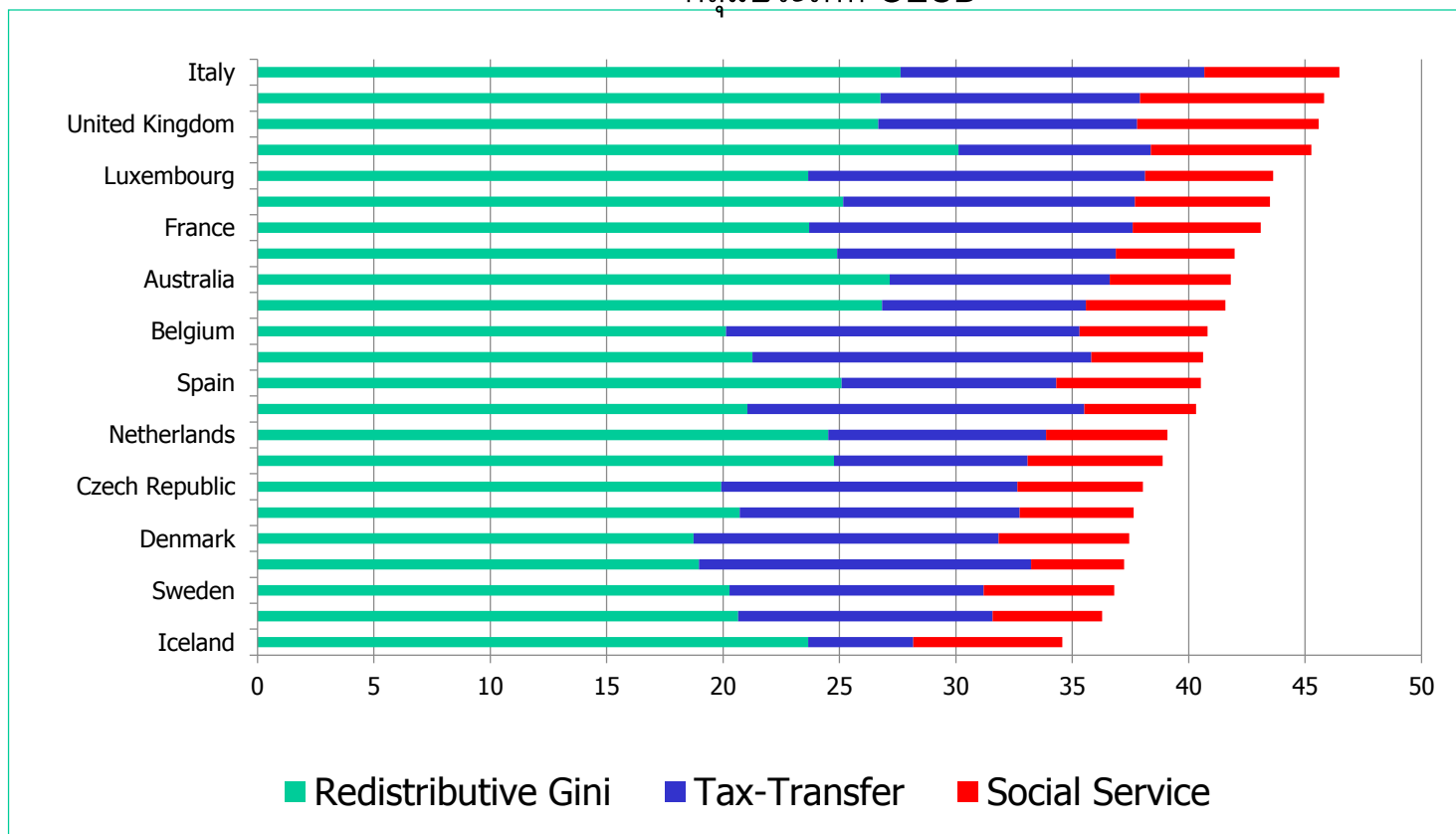
นโยบายเพิ่มเติม (จากวรรณกรรมปริทัศน์)

- นโยบายว่าด้วยทุน/สถาบันการเงิน
  - เพิ่มการเก็บภาษีทุนให้ใกล้เคียงกับนานาประเทศ (ไม่มากกว่า)
  - ลดช่องทางการเคลื่อนย้ายฐานภาษี (tax arbitrage)
  - ลดข้อจำกัดทางการเงินของครัวเรือน/ธุรกิจขนาดเล็ก
- นโยบายการกระจายการถือครองที่ดิน
  - ปฏิรูปที่ดินและมาตรการด้านภาษี (ค้ำนึ่งถึงปัจจัยเชิงสถาบัน)
- นโยบายการคลังเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ
  - ปรับระบบภาษีให้ครอบคลุมทุกฐานเท่าเทียมกันมากขึ้น เช่น เพิ่มฐานทรัพย์สิน
  - เพิ่มความเสมอภาคทางภาษี (horizontal equity)
  - ปฏิรูประบบสวัสดิการสังคม โดยเพิ่มการใช้จ่ายด้านการคุ้มครองทางสังคม (social protection) และด้านสวัสดิการ (welfare spending) ยึดหลัก
    - (ก) ทัวถึง และครบถ้วน (ข) ไม่แพง มีประสิทธิภาพ (ค) ลดความเหลื่อมล้ำได้จริง (ง) ให้นำหนักกับการลงทุนด้านสังคม (จ) สามารถขับเคลื่อนนโยบายอย่างเหมาะสมกับบริบทสังคมการเมืองไทย (ฉ) มีการปฏิรูประบบการบริหาร (ช) และเร่งสร้างประชาคมสวัสดิการ

บทบาทนโยบายการคลังในการลดความเหลื่อมล้ำ

ผลของนโยบายการคลังด้านภาษีและการใช้จ่ายด้านสังคมของรัฐต่อการลดลงของความเหลื่อมล้ำ ในกลุ่มประเทศ OECD

ที่มา: สมชัย (2558) สร้างใหม่จากฐานข้อมูลใน OECD (2012)

การขับเคลื่อนนโยบายการเติบโต อย่างทั่วถึง

ปัจจัยเชิงสถาบัน

นโยบายที่ดีจะไม่ถูกนำไปสู่การปฏิบัติหากไม่เข้าใจกระบวนการขับเคลื่อนนโยบาย ซึ่งต้องมีการวิเคราะห์ลักษณะและกระบวนการภาครัฐ (การเมืองและราชการ) และภาคสังคม

ปัจจัยเชิงสถาบันสำหรับ Long-term Growth

- ปัจจัยเชิงสถาบันจึงหมายถึง (ก) สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น (ข) เป็นกติกา (ค) ทำงานผ่านระบบแรงจูงใจ (incentive) ภายใต้กติกาหรือเงื่อนไขดังกล่าว
- ปัจจัยเชิงสถาบันที่สำคัญสำหรับ LT growth คือต้องสร้าง technological upgrading
- สำหรับประเทศพัฒนาแล้ว การมี property right system อาจเพียงพอในการสร้าง cutting-edge technology
- สำหรับประเทศกำลังพัฒนา (ดูสมชัย (2557))
  - Mushtaq Khan (2007a, 2007b, 2009, 2013) เสนอแนวคิด growth-enhancing governance (GEG) ซึ่งระบบสถาบันของประเทศต้องมีเพื่อรับประกัน technology upgrading
  - ในขณะที่ชุดข้อเสนอ Washington Consensus (มีลักษณะ market-enhancing governance: MEG) มักไม่เพียงพอต่อการหลุดพ้นกับดักประเทศรายได้ปานกลาง

ข้อเสนอแนะเชิงสถาบันเพื่อสร้าง GEG

1. ลดโอกาสเข้าถึงค่าเช่าทางเศรษฐกิจของผู้ไม่มีศักยภาพ (rent-capture by non-performers) เช่นการควบคุมการคอร์รัปชัน
2. เพิ่มอำนาจต่อรองทางการเมืองให้กับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ และปฏิรูปการเมืองให้นักการเมืองต้องตอบโจทยระยะยาวของประชาชน
3. สร้างกลไกส่งผ่านเสียงประชาชนส่วนใหญ่มาสู่การเรียกร้องทางการเมืองต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ (political demand for high economic growth) โดยมีมาตรการเช่น
  - สร้างความสำนึกในหมู่ประชาชนว่าการเรียนรู้ (ขององค์กร ของบุคคล) และการยกระดับเทคโนโลยีของประเทศก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนแต่ละคนเอง
  - ผลักดันกระบวนการทางการเมือง/นักการเมือง/ภาคราชการ ให้หันมาแนวทางนี้
4. ปฏิรูประบบราชการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ปัจจัยเชิงสถาบันในการลดความเหลื่อมล้ำ

- โครงสร้างอำนาจทางการเมือง
  - ความเหลื่อมล้ำของอำนาจการเมือง → ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ (Acemoglu et.al, 2007) และมักมีพฤติกรรม unproductive rent seeking (เช่น กรณีประเทศไทย)
  - ระบอบประชาธิปไตยไม่รับประกันการลดความเหลื่อมล้ำ
    - อาจเป็นเพราะคนรวยกับคนชั้นกลางร่วมมือกันกีดกันคนจน
    - แต่มีผลให้เปิดโอกาสทางการศึกษามากขึ้น และเก็บภาษีมากขึ้น
- คอร์รัปชันกับปัญหาความเหลื่อมล้ำ
  - ทำให้เศรษฐกิจขยายตัวช้าลง ภาษีก้าวหน้าน้อยลง ค่าใช้จ่ายสังคมน้อย และไม่มีประสิทธิภาพการสะสมทุนมนุษย์น้อยลง
  - ในขณะเดียวกัน ความเหลื่อมล้ำสูง → คอร์รัปชันมาก/ง่าย

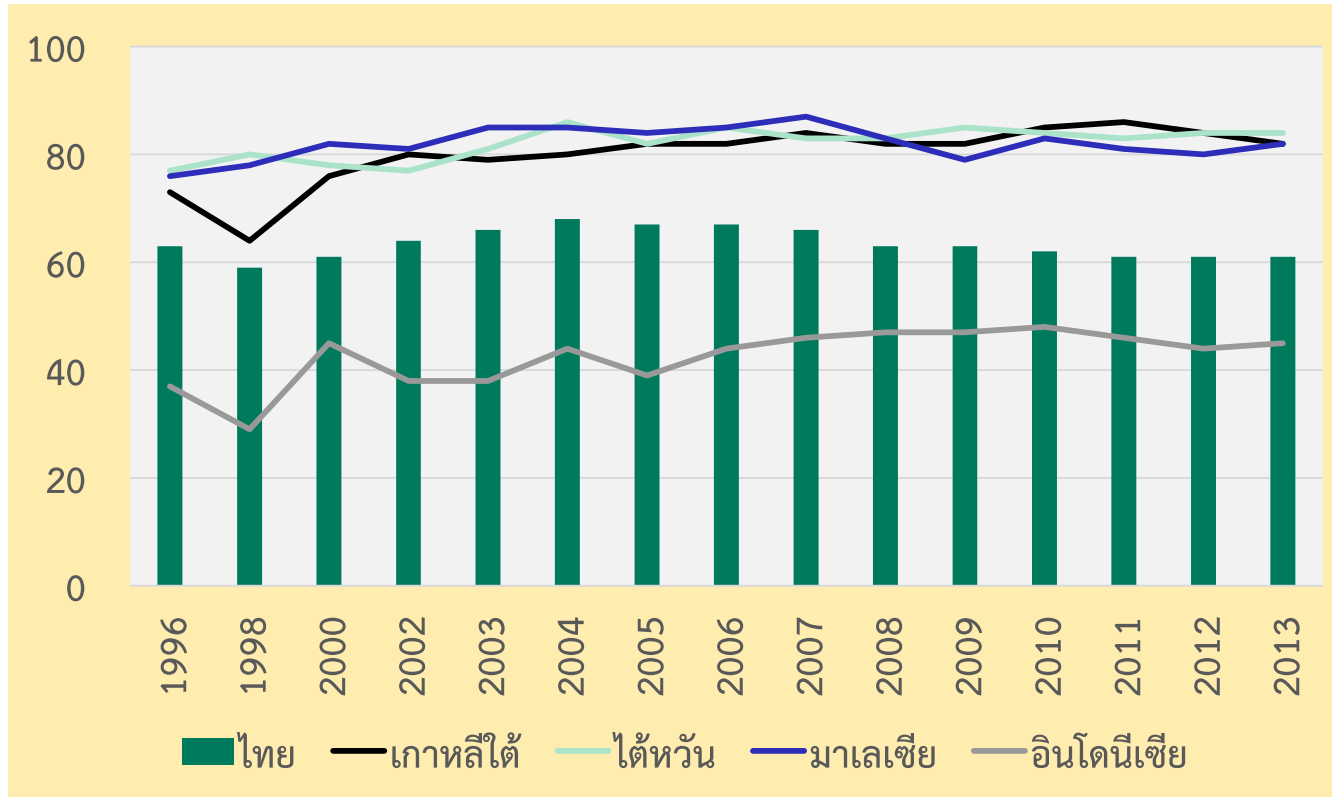

การปฏิรูปภาครัฐ

จำเป็นต่อการนำนโยบายที่ดีด้าน inclusive growth ไปปฏิบัติ

แต่ภาครัฐไทยมีประสิทธิภาพลดลง..สวนทางประเทศอื่น

คะแนนประสิทธิภาพรัฐบาล

ที่มา: Worldwide Governance Indicators

การปฏิรูปภาครัฐ (การเมือง/ราชการ)

- **เรียกร้องภาวะผู้นำ (leadership)**
  - มองการณ์ไกล มี innovation ในทุกด้าน
  - มีประสิทธิภาพ
  - โปร่งใส
- **ภาคราชการ**
  - สร้างสมดุลระหว่าง development vs. scrutiny
  - ถ่ายเลือดใหม่
  - กระจายอำนาจ รวมศูนย์เฉพาะที่จำเป็น

